

ILAVA, POLOHA PORUBSKÁ DOLINA

Pohrebisko lužickej kultúry na strednom Považí

Lucia Benediková – †Jana Katkinová – †Vojtech Budinský-Krička

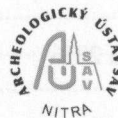
S príspevkom
Milana Horňáka

Publikácia vznikla v rámci projektov
Agentúry na podporu výskumu a vývoja (APVV-14-0842)
a Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu
Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied (VEGA 2/0098/12 a 2/0032/15)

Publikácia vyšla s finančnou podporou Slovenskej akadémie vied

Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied

Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied

BRATISLAVA – NITRA 2016

Lucia Benediková – †Jana Katkinová – †Vojtech Budinský-Krička

ILAVA, POLOHA PORUBSKÁ DOLINA
Pohrebisko lužickej kultúry na strednom Považí
S príspevkom Milana Horňáka

Bratislava – Nitra 2016

ARCHAEOLOGICA SLOVACA MONOGRAPHIAE
Studia, Tomus XXVII

Hlavný redaktor – doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc.

Recenzenti – PhDr. Juraj Bartík, PhD., doc. PhDr. Luboš Jiráň, CSc.

Výkonná redaktorka – PhDr. Hana Benediková (okrem kapitol Katalóg a Zusammenfassung)

Anglický preklad – Mgr. Silvia Stoláriková

Nemecký preklad – PhDr. Lubomír Novotný, PhD.

Počítačová sadzba – Peter Červeň

Návrh obálky – Mgr. Lucia Benediková, PhD.

Vydala VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, v spolupráci s Archeologickým ústavom Slovenskej akadémie vied v roku 2016 ako svoju 4245. publikáciu.

Vytlačila VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Dúbravská cesta 9, 845 02 Bratislava.

Rozširuje Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, Akademická 2, 949 21 Nitra,
tel.: +421/37/6943 209, fax.: +421/37/733 56 18, e-mail: nraukniz@savba.sk.

Na prednej strane obálky – štvoruchá amfora z hrobu 300/32.

Na zadnej strane obálky – náčrt hrobu 95/30 (V. Budinský-Krička).

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 2016

© Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, Nitra 2016

© Lucia Benediková 2016

© Jana Katkinová 2016

© Vojtech Budinský-Krička 2016

ISBN 978-80-224-1562-0 (VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied)

ISBN 978-80-8196-001-7 (Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied)

OBSAH

ÚVOD (L. Benediková)	11
CIEL PRÁCE (L. Benediková)	12
POLOHA A PRÍRODNÉ PROSTREDIE NÁLEZISKA (L. Benediková).....	13
NÁLEZOVÁ SITUÁCIA (Vojtech Budinský-Krička/J. Katkinová/L. Benediková)	14
KRITIKA PRAMENŇOV (L. Benediková)	20
TERMINOLÓGIA (J. Katkinová/L. Benediková)	23
Nálezová situácia.....	23
Nálezy	24
Použité skratky	30
KATALÓG (J. Katkinová/L. Benediková/V. Budinský-Krička).....	32
Komentár k členeniu katalógu	32
Opisy hrobov	34
Záchranný výskum v roku 1929 (hroby 1/29 – 56/29)	34
Hroby zachránené pred výskumom v roku 1929 (hroby 57/29 – 61/29).....	52
Hrob zachránený po ukončení výskumu v roku 1929 (hrob 62/29).....	54
Záchranný výskum v roku 1930 (hroby 63/30 – 196/30)	55
Hroby zachránené po ukončení výskumu v roku 1930 (hroby 197/30 – 200/30)	93
Záchranný výskum v roku 1932 (hroby 201/32 – 311/32)	94
Predmety nájdené na pohrebisku pred výskumom v roku 1929	124
Predmety nájdené na pohrebisku počas výskumu v roku 1930	125
Predmety nájdené na pohrebisku pred výskumom v roku 1929/1930	125
Predmety nájdené na pohrebisku bez udaných čísel hrobov	125
ANALÝZA PRAMENŇOV (L. Benediková)	128
Pohrebný rítus.....	128
Komentár k členeniu databázovej tabely UpravaHrobov (databáza Ilava_Pohrebisko.accdb).....	128
Organizácia pohrebiska a úprava hrobov	130
Materiálna kultúra.....	140
Drobné predmety.....	140
Šperky a súčasti odevu	140
Ihlice	140
Ihlice s dvojkónickou hlavicou	140
Ihlice s dvojkónickou hlavicou a uzlíkmi na krčiku.....	140
Ihlice s guľovitou hlavicou a rovným nezdobeným krčikom	140
Ihlice s guľovitou hlavicou a zdobeným krčikom	142
Ihlice so špirálovito zvinutou hlavicou	142
Ihlice s prstencovito ohnutou hlavicou	142
Ihlice drôtené s hlavicou zvinutou do očka	143
Ihlice s kyjovitou hlavicou.....	143
Ihlice s cibuľovitou hlavicou	143
Ihlice s vázičkovitou hlavicou.....	143
Ihlice s malou cylindrickou hlavicou.....	144
Ihlice blízka typu s malou cylindrickou hlavicou.....	145
Ihlice s dlhou cylindrickou hlavicou.....	145
Ihlice typu Banka	145

Ihlice blízke typu Banka	146
Ihlice s miskovitou hlavicou	146
Ihlica s trúbkovitou/lievikovitou hlavicou.....	146
Ihlica s hríbovitou hlavicou.....	147
Ihlica blízka typu s bohato profilovanou pyramídovitou hlavicou	147
Ihlice s pečatidlovitou hlavicou.....	147
Ihlice typu Zemianske Podhradie	147
Neurčiteľné fragmenty ihlíc	148
Spona.....	148
Štitovitá spona.....	148
Kruhový šperk	148
Tordované masívne kruhy	148
Otvorené náramky.....	148
Špirály	149
Široké cylindrické špirály	149
Úzke cylindrické špirály	149
Ploché špirály	149
Krúžky.....	150
Uzavreté liate krúžky	150
Otvorené liate krúžky	150
Otvorené drôtené tordované krúžky	151
Krúžky s výrazne preloženými koncami	151
Otvorené (?) krúžky	151
Závesky	151
Koráliky	151
Pukličky/nášivky	152
Rôzne fragmenty	152
Tordované fragmenty.....	152
Iné fragmenty	154
Náradie a nástroje	154
Nože	154
Nôž typu Wien-Leopoldsberg/Baumgarten	154
Nôž s rovným chrbtom, oblúkovito prehnutou čepeľou a so štvorhrannou platničkovitou rukoväťou.....	154
Fragmenty nožov.....	155
Britva	155
Kosák.....	157
Šidlá/dláta/rydlá.....	157
Ostatné predmety.....	157
Hlinený predmet	157
Štiepaná industria.....	159
Keramika.....	161
Vysoké formy.....	162
Amfory	162
Amfory typu A2_1.....	164
A2_1_001	164
A2_1_002	165
A2_1_003	165
A2_1_004	165
A2_1_005	167

A2_1_006	167
A2_1_007	168
A2_1_008	168
A2_1_009	169
A2_1_010	169
A2_1_011	170
A2_1_012	170
A2_1_013	171
Amfory typu A2_2	171
A2_2_001	171
A2_2_002	173
A2_2_003	173
A2_2_004	176
A2_2_005	176
A2_2_006	177
A2_2_007	177
A2_2_008	179
A2_2_009	179
A2_2_010	180
A2_2_011	182
A2_2_012	185
A2_2_013	185
A2_2_014	186
A2_2_015	186
A2_2_016	186
A2_2_017	188
Amfory typu A4	188
A4_001	188
A4_002	189
A4_003	189
A4_004	190
Džbány	190
Džbány typu DZ_001	190
Džbány typu DZ_002	190
Hrnce	191
Hrnce typu H0	191
H0_001	191
H0_002	191
H0_003	192
Hrnce (džbány) typu H1_DZ	192
H1_DZ_001	192
Hrnce typu H2	195
H2_001	195
H2_002	195
H2_003	196
H2_004	196
H2_005	197
Bezuché esovito profilované nádoby (ES)	197
Nádoby s plastickou pretláčanou lištou	200
Nádoby s plastickou pretláčanou lištou typu PL_001	201

Nádoby s plastickou pretláčanou lištou typu PL_002.....	201
Nádoby s plastickou pretláčanou lištou typu PL_003.....	202
Dvojkónické nádoby	202
Dvojkónické nádoby typu DN_001.....	202
Dvojkónické nádoby typu DN_002.....	203
Nízke veľké formy	206
Misy	206
Misy typu M0	206
M0_001.....	206
M0_002.....	206
M0_003.....	207
M0_004.....	208
Misy typu M1	208
M1_001.....	208
M1_002.....	209
M1_003.....	209
M1_004.....	209
Misy typu M2	210
M2_001.....	210
M2_002.....	210
M2_003.....	210
M2_004.....	212
M2_005.....	213
M2_006.....	216
M2_007.....	216
M2_008.....	217
M2_009.....	217
M2_010.....	219
M2_011.....	219
M2_012.....	219
M2_013.....	220
M2_014.....	220
Nízke malé formy	220
Šálky	220
Šálky typu S1	221
S1_001	221
S1_002	221
S1_003	222
S1_004	222
S1_005	222
S1_006	222
S1_007	223
S1_008	223
Šálky typu S2	223
S2_001	223
S2_002	224
S2_003	224
S2_004	225
S2_005	225
Šálky typu S3.....	226

S3_001	226	
S3_002	226	
S3_003	227	
S3_004	227	
S3_005	227	
S3_006	228	
S3_007	228	
S3_008	229	
S3_009	229	
S3_010	230	
S3_011	231	
S3_012	232	
S3_013	234	
S3_014	234	
Šálky typu S4	235	
S4_001	235	
Ojedinelé formy	235	
Sacie nádoby	235	
Závesné nádoby	236	
Miniatúrne nádoby	237	
Miniatúrne amfory (vázy)	237	
Miniatúrne bezuché nádoby a hrnce	239	
Miniatúrne šálky a misy	239	
VYHODNOTENIE PRAMEŇOV V TYPOLOGICKO-CHRONOLOGICKOM		
A KULTÚRNO-GEOGRAFICKOM KONTEXTE (L. Benediková).....		240
Pohrebný rítus.....	240	
Zhrnutie.....	253	
Materiálna kultúra.....	254	
Komentár k členeniu databázovej tabely DatovatelneTypy		
(databáza Ilava_Pohrebisko.accdb).....	254	
Typologicko-chronologický profil pohrebiska	256	
Kultúrno-geografický rámec pohrebiska	331	
Zhrnutie.....	333	
ZÁVER (L. Benediková).....	338	
LITERATÚRA	340	
ILAVA, FLUR PORUBSKÁ-TAL		
GRÄBERFELD DER LAUSITZER KULTUR IM MITTLEREN WAAGTAL		
(Zusammenfassung)	346	
TABUĽKY I – LXXXV	367	
Vysvetlivky k tabuľkám	368	
Tabuľky	369	
SÍDLISKOVÉ STRATÉGIE ĽUDU LUŽICKEJ KULTÚRY NA STREDNOM		
POVAŽÍ (/Appendix/ M. Horňák)		454
Stručný prehľad stavu bádania	454	
Kritika pramennej bázy	456	
Geografia a klimatické pomery stredného Považia.....	458	
Geografický a pedologický opis	458	
Klimatické pomery v období lužickej kultúry.....	459	

Sídliskové stratégie lužickej kultúry.....	461
Osídlenie „kultúrnej krajiny pred výskytom hradísk“ (starší horizont lužickej kultúry).....	462
Nadmorská výška a relatívne prevýšenie	463
Klasifikácia osídlenia vzhľadom na distribúciu pedologických typov.....	463
Trendy v osídlení kultúrnej krajiny pred výskytom hradísk	463
Osídlenie „kultúrnej krajiny s hradiskami“ (stredný a mladší horizont lužickej kultúry).....	464
Nížinné a výšinné (neopevnené) komponenty osídlenia stredného horizontu lužickej kultúry	464
Nížinné a výšinné (neopevnené) komponenty osídlenia mladšieho horizontu lužickej kultúry	467
Hradiská v sídliskovej štruktúre kultúrnej krajiny lužickej kultúry	467
Priestorovo-archeologické opisné atribúty.....	468
Funkčné určenie ostrožných hradísk.....	469
Funkčné určenie vyvýšených hradísk	469
Funkčné určenie centrálnych hradísk I. stupňa	470
Funkčné určenie centrálnych hradísk II. stupňa.....	470
Funkčné určenie výšinných hradísk	470
Trendy v osídlení kultúrnej krajiny s hradiskami.....	470
Sídliskový komplex Žilina-Zástranie, poloha Straník (kat. č. 176) – Divinka, poloha Veľký vrch (kat. č. 157) – Ovčiarско, poloha Háj (kat. č. 169)	472
Sídliskový komplex Mikušovce, poloha Skalice (kat. č. 167) – Kvašov, poloha Ostrá hora (kat. č. 164) – Kvašov, Starice (kat. č. 165).....	472
Sídliskový komplex Košeca, poloha Norovica (kat. č. 163) – Ladce, poloha Skala (kat. č. 166).....	473
Sídliskový komplex Horné Srnie, poloha Ostrá hora (kat. č. 160) – Nemšová-Luborča, poloha Hradisko (kat. č. 168)	475
Sídliskový komplex Zemianske Podhradie, poloha Hradištia (kat. č. 175) – Dolné Srnie, poloha Hradisko (kat. č. 158)	475
Záver.....	477
Katalóg.....	478
Vysvetlivky ku katalógu lokalít.....	478
Katalóg lokalít	479
Literatúra	501
Settlement strategies of Lusatian culture peoples in Middle Váh Valley Region (Summary).....	505
AUTORI.....	507
SKRATKY ČASOPISOV A PERIODÍK.....	507
CD	
Ilava_Pohrebisko.accdb	
UpravaHrobov	
DatovatelneTypy	
TypyHrobyFazy	
Ilava_Pohrebisko.xlsx	
UpravaHrobov	
DatovatelneTypy	
TypyHrobyFazy	